

ARHITECTURĂ VECHĂ DIN JAPONIA (III)

de arh. Octavian Ciupitu

GINKAKUJI - PAVILIONUL DE ARGINT DIN KYOTO

La marginea de răsărit a orașului Kyoto, urmând malul plantat cu cireși al canalului Shishigatani de la poalele muntelui Higashiyama (Muntele de Răsărit), se întinde Promenada Filozofului. Acest drum de plimbare, lung de aproape 2,5 km., și-a primit numele de la Kitaro Nishida (1870-1945), profesor de filozofie la Universitatea din Kyoto, care obișnuia să se plimbe zilnic pe aici.

În apropierea capătului de nord al Promenadei Filozofului și la răsărit de ea, la poalele muntelui Higashiyama, se află templul cunoscut sub denumirea de Ginkakuji, dar al cărui nume adevărat este Jishoiji. Este vorba despre un ansamblu arhitectural și peisagistic de o deosebită frumusețe, care este totodată și unul dintre centrele importante de cultură pentru activități ca ceremoniile ceaiului, teatrul no, ikebana (arta aranjării florilor tăiate) și pictura în tuș.

Pavilionul de Argint de la templul Ginkakuji.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

La origine, acest templu era un loc de retragere în munți al celui de-al optulea shogun Muromachi, Ashikaga Yoshimasa (1436-90), cunoscut în istorie pentru sprijinirea unei renașteri artistice numite acum "cultura Higashiyama", după numele muntelui la poalele căruia a luat ea naștere. El a construit Pavilionul de Argint în 1489, după ce a cedat puterea fiului său. Numele pavilionului vine de la faptul că Yoshimasa, vrând să urmeze exemplul înaintașului său, Ashikaga Yoshimitsu (1358-1408), care construise în grădinile templului Konkakuji un pavilion poleit cu foiță de aur, intenționa să acopere exteriorul pavilionului construit de el cu foiță de argint. Dar, din motive necunoscute, acest lucru nu s-a mai întâmplat. Cu toate acestea însă, numele i-a rămas de Pavilionul de Argint. Este construit din lemn și este compus din două etaje, fiecare cu stilul său. Parterul constituie unul dintre cele mai vechi exemple păstrate până la noi ale stilului arhitectural de locuință shoin, în timp ce etajul superior este construit în stilul Zen. Acest pavilion a fost ridicat într-o perioadă de decădere a shogun-ului Ashikaga, când Japonia se afla într-o vreme de neliniște și război civil. Yoshimasa a vrut în mod deliberat să se retragă aici ca să scape de ostilitățile din vremea sa, căutând ca la Pavilionul de Argint să se afunde în artă și frumusețe și văzând în frumusețe expresia extremă a rafinementului simplității. Acest ideal al lui a pătruns repede și pe larg în conștiința estetică a poporului într-o multitudine de aspecte și a avut astfel o mare influență asupra tradiției culturale japoneze.

Grădina templului Ginkakuji are un caracter mixt,

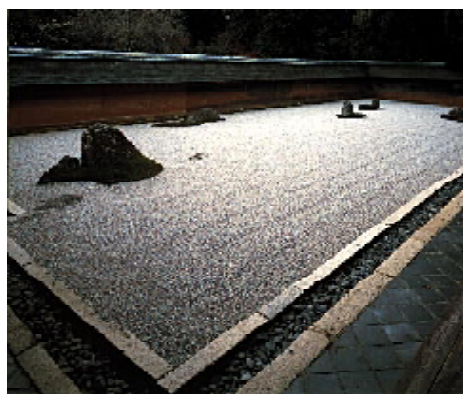
fiind o împletire de stil peisagistic și de "grădină de piatră" în stilul Zen. Întâlnim aici atât un lac cu poduri din piatră sau din lemn, insule și cărări șerpuitoare sau în zig-zag trecând pe lângă lanterne, torii și grupuri de copaci și arbuști, cât și suprafețe de nisip și pietriș greblate cu motive de valuri sau benzi și "mobile" cu pietre, stânci și, clădit din nisip, un trunchi de con de mari dimensiuni.

TEMPLUL RYOANJI DIN KYOTO

La nordul orașului Kyoto și la sud-vest de templul Kinkakuji se află templul Ryoanji, care a fost întemeiat în anul 1450. Și în incinta lui întâlnim două feluri de grădini: una peisagistică și una din piatră în stil Zen.

Grădina peisagistică cu lac, aflată la un nivel mai jos în teren, este cea mai veche dintre ele, fiind creată într-o perioadă în care filozofia Zen nu apucase încă să vină în Japonia. Prin contururile sale moi, de factură organică, ea constituie un contrast stimulant în raport cu rigiditatea grădinii de piatră, situată la un nivel mai ridicat în incinta templului.

Grădina de piatră de la Ryoanji este una dintre cele mai cunoscute grădini din Japonia. Ea are o formă dreptunghiulară, fiind înconjurată de ziduri din pământ pe laturile de est, sud și vest. Suprafața grădinii este acoperită în întregime cu un strat de nisip, pe care sunt plasate cincisprezece pietre mari în grupuri de câte șapte, cinci și trei, de la est la vest. Cele cincisprezece pietre nu pot fi văzute toate în același timp, deoarece ele au fost plasate intenționat în așa fel încât cel puțin una dintre ele este ascunsă privitorului, indiferent din ce loc sunt contemplate ele. Se spune că nisipul reprezintă marea, iar stâncile ar fi insule ce plutesc pe valurile ei. Întâlnim aici ideea că lumea întreagă poate fi regăsită într-un spațiu cât de restrâns, precum și pe aceea că acțiunea universului larg este prezentă chiar și în cea mai mică întâmplare, idei care sunt fundamentale pentru filozofia Zen. Aceasta a devenit baza conștiinței estetice japoneze, care urmărește să creeze un sentiment de tăcere și liniște, estetică care și-a făcut apariția prin secolul XIV.

Grădina Zen de la templul Ryoanji din Kyoto.
Foto: © Gakken.

Desigur, aceasta este doar una dintre interpretările ce se pot formula la contemplarea acestei grădini de piatră. Ca atare, interpretările simbolistici celor cincisprezece stânci ce se odihnesc pe patul lor de nisip, precum și a importanței acestei grădini, nu se lasă a fi definite așa de ușor, încercările făcute în acest sens ducând la crearea a tot atâtea mistere. Ori, misterele interpretării acestei grădini de piatră, considerată a fi expresia supremă a budismului Zen, nu pot fi totuși rezolvate decât individual, prin contemplare tăcută.

TEMPLUL TODAJI DIN NARA

Orașul Nara a fost fondat pe câmpia Yamato în anul 710 și se numea pe atunci Heijo-kyo (Citadela Păcii). Timp de 74 de ani, el a fost capitala Japoniei, de altfel, prima capitală a acestei țări. În Nara s-a manifestat mereu interesul pentru idei venite de pe coasta asiatică, ceea ce a făcut ca aici să apară multe temple budiste, iar orașul însuși să fie destinația cea mai la răsărit de pe Drumul Mătăsii. Planul orașului este dreptunghiular, cu o tramă stradală ce o urmează pe cea a vechiului oraș chinezesc Ch'angan (Xian). La răsăritul orașului se află Parcul Nara, o zonă de 526 de hectare, unde se află majoritatea templelor din Nara.

Complexul templului Todaiji cuprinde Hala Marelui Buddha (Daibutsuden), câteva temple mai mici, hale, pagode, lanterne, fântâni și porți de mare interes istoric și arhitectural.

Intrarea la Hala Marelui Buddha din Todaiji.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

Todaiji a fost dat în folosință în anul 752 și a fost executat la comanda împăratului Shomyo pentru a da adăpost statuii de bronz înalte de 16 metri a lui Buddha - Vairocana, turnată în anul 752, cea mai mare statuie de bronz din lume reprezentându-l pe Buddha. Hala Marelui Buddha a fost recondiționată de mai multe ori, structura pe care o vedem astăzi fiind din anul 1709. Deși reprezintă doar două treimi din dimensiunea sa originală, ea este totuși cea mai mare construcție de lemn din lume. Structura sofisticată de acoperire compusă din console și grinzi, construită în perioada 1688-1709, este opera unor meșteri dulgheri veniți din partea de sud a Chinei. Acoperișul în două etaje, cu forma sa curbată decorată cu două "coarne" aurite, a fost realizat în secolul XVIII. Stâlpii sunt formați din elemente de lemn îmbinate cu chingi și piroane de metal. O curiozitate: într-un stâlp aflat în spatele lui Buddha este făcută o gaură și se crede că cel ce se poate strecura prin ea va ajunge în Nirvana.

Detaliu de stâlp interior din Hala Marelui Buddha. La dreapta, lume la coadă pentru acces în Nirvana.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

(Continuare în numărul următor.)